

הלכות תשובה פרק ח

א הטובה הצפויה לצדיקים, היא חיי העולם הבא; והיא החיים שאין מות עמהן, והטובה שאין עמה רעה. הוא שכתוב בתורה, "למען ייטב לך, והארכת ימים" (דברים כב, ז); מפי השמועה למדו "למען ייטב לך" לעולם שכלו טוב, "והארכת ימים" לעולם שכלו ארף; וזהו הוא העולם הבא. שכר הצדיקים הוא שיזכו לנעם זה, ויהיו בטובה זו; ופרעון הרשעים הוא שלא יזכו לחיים אלו, אלא יפּרתו ונמותו. וכל מי שאינו זוכה לחיים אלו, הוא המת שאינו חי לעולם, אלא נכרת ברשעו, ואבד כבהמה. וזהו פרת הכתובה בתורה, שנאמר "הפרת תכרת הנפש ההיא" (במדבר טו, לא); מפי השמועה למדו "הפרת" בעולם הזה, "תפרת" לעולם הבא: כלומר שאותה הנפש שפרשה מן הגוף בעולם הזה אינה זוכה לחיי העולם הבא, אלא גם מן העולם הבא היא נכרתת.

ב העולם הבא אין בו גוף וגויה, אלא נפשות הצדיקים בלבד, בלא גוף כמלאכי השרת. הואיל ואין גויות, אין בו לא אכילה ולא שתיה ולא דבר מכל הדברים שגופות בני אדם צריכין להן בעולם הזה. ולא יאָרע דבר בו מן הדברים שמאָרעין לגופות בעולם הזה, כגון ישיבה ועמידה ושנה ומיתה ועצב ושחוק וכיוצא בהן. כך אמרו חכמים הראשונים, העולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתיה ולא תשמיש, אלא צדיקים יושבין ועטרותיהם בראשיהן ונהנין מזיו השכינה. הרי נתברר לך שאין שם גוף, לפי שאין שם אכילה ושתיה. וזה שאמרו צדיקים יושבים, דרך חידה כלומר הצדיקים מצויין שם, בלא עמל ובלא יגיעה. וכן זה שאמרו עטרותיהן בראשיהן כלומר דעת שידעו שבגללה זכו לחיי העולם הבא, מצויה עמהן, והיא העטרה שלהן, כענין שאמר שלמה "בעטרה, שעטרה לו אמו" (שיר השירים ג, יא). והרי הוא אומר "ושמחת עולם, על ראשם"

(ישעיהו לה, ג; ישעיהו נא, יא), ואין השמחה גוף כדי שתנוח על הראש; כך עטרה שאמרו חכמים כאן, היא הידיעה. ומהו זהו שאמרו, נהניו מזיו השכינה שיודעין ומשיגין מאמתת הקדוש ברוך הוא, מה שאינם יודעים והם בגוף האפל השפל.

ג כל נפש האמורה בענין זה, אינה הנשמה הצריכה לגוף, אלא צורת הנפש, שהיא הדעה שהשיגה מהבורא כפי כחה והשיגה הדעות הנפרדות ושאר המעשים. והיא הצורה שבארנו ענינה בפרק רביעי מהלכות יסודי התורה; היא הנקראת נפש, בענין זה. חיים אלו לפי שאין עמם מות, שאין המות אלא ממאורעות הגוף ואין שם גוף, נקראו צרור החיים, שנאמר "והיתה נפש אדני צרורה בצרור החיים" (שמואל א כה, כט). וזהו השכר שאין שכר למעלה הימנו, והטובה שאין אחריה טובה; והיא שהתאוה לה כל הנביאים.

ד וכמה שמות נקראו לה דרך משל: הר ה', ומקום קדשו, ודרך הקדש, וחצרות ה', ונעם ה', ואהל ה', והיכל ה', ובית ה', ושער ה'. וחכמים קראו לה דרך משל לטובה זו המזמנת לצדיקים, סעודה; וקורין לה בכל מקום, העולם הבא.

ה הנקמה שאין נקמה גדולה ממנה שתפרת הנפש ולא תזכה לאותן החיים, שנאמר "הפרת תפירת הנפש היא, עונה בה" (במדבר טו, לא). וזהו האבדון הוא שקורין אותו הנביאים דרך משל, באר שחת ואבדון ותפתה ועלוקה; וכל לשון כללה והשחתה קורין לו, לפי שהיא הכללה שאין אחריה תקומה וההפסד שאינו חוזר לעולם.

ו שמא תקל בעיניך טובה זו, ותדמה שאין שכר המצות והיות האדם שלם בדרכי האמת, אלא להיותו אוכל ושותה מאכלות טובות ובוועל צורות נאות ולובש בגדי שש ורקמה ושוכן באהלי שן ומשתמש בכלי כסף וזהב ודברים הדומים לאלו, כמו שמדמין אלו הערביים הטפשים האוילים

השטופים בזמה. אבל החכמים ובעלי דעה ידעו שכל הדברים האלו דברי הבאי והבל הם, ואין בהם תועלת. ואינה טובה גדולה אצלנו בעולם הזה, אלא מפני שאנו בעלי גוף וגויה; וכל הדברים האלו, צרכי הגוף הם, ואין הנפש מתאנה להם ומחמדתן אלא מפני צרך הגוף, כדי שימצא חפצו ויעמד על בריו. ובזמן שאין שם גוף, נמצאו כל הדברים האלו בטלים. הטובה הגדולה שתהיה בה הנפש בעולם הבא, אין שום דרך בעולם הזה להשיגה ולדע אותה, שאין אנו יודעים בעולם הזה אלא טובת הגוף, ולה אנו מתאווין; אבל אותה הטובה גדולה עד מאד, ואין לה ערך בטובות העולם הזה אלא דרך משל. אבל בדרך האמת שנערך טובת הנפש בעולם הבא בטובות הגוף בעולם הזה במאכל ובמשתה, אינו כן; אלא אותה הטובה גדולה עד אין חקר, ואין ערך ודמיון. הוא שאמר דוד, "מה רב טובך, אשר צפנת ליראוך" (תהילים לא, כ).

ז וכמה כמה דוד והתאנה לחיי העולם הבא, שנאמר "לולא האמנתי, לראות בטוב ה': בארץ חיים" (תהילים כז, ג). כבר הודיעונו החכמים הראשונים שטובת העולם הבא אין לה באדם להשיגה על בריו, ואין יודע גדלה ויפיה ועצמה אלא הקדוש ברוך הוא לבדו; ושכל הטובות שמתנבאים בהן הנביאים לישראל, אינן אלא לדברים שבגוף, שנהניו בהן ישראל לימות המשיח, בזמן שתשוב הממשלה לישראל. אבל טובת חיי העולם הבא, אין לה ערך ודמיון, ולא דמוה הנביאים, כדי שלא יפחתו אותה בדמיון. הוא שישעיהו אמר "עין לא ראתה, אלקים זולתך יעשה, למחכה לו" (ישעיהו סד, ג); כלומר הטובה שלא ראתה אותה עין נביא, ולא ראה אותה אלא אלקים עשה אותה האלקים לאדם שמתחכה לו. אמרו חכמים, כל הנביאים בלן לא נבאו אלא לימות המשיח, אבל העולם הבא, "עין לא ראתה, אלקים זולתך".

ח זה שְׁקָרָאוּ אוֹתוֹ חֲכָמִים הָעוֹלָם הִבָּא, לֹא מִפְּנֵי שְׂאִינוּ
מִצוּי עֵתָה וְזֶה הָעוֹלָם אוֹבֵד וְאַחַר כֵּן יָבוֹא אוֹתוֹ עוֹלָם. אֵין
הַדְּבָר כֵּן, אֱלֹא הָרִי הוּא מִצוּי וְעוֹמֵד, שְׂנֵאָמֵר "אֲשֶׁר צִפְנֶתָ
לִירְאִיד" (תהילים לא, כ). וְלֹא קָרְאוּהוּ עוֹלָם הִבָּא, אֱלֹא מִפְּנֵי
שְׂאוֹתוֹ הַחַיִּים בָּאֵין לוֹ לְאָדָם אַחַר חַיֵּי הָעוֹלָם הַזֶּה, שְׂאֵנוּ
קִיָּמִים בּוֹ בְּגוֹף וְנַפְשׁ, וְזֶהוּ הַנְּמִצָּא לְכָל אָדָם בְּרֵאשׁוֹנָה.